

Opis metod wyliczenia kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyk występujących w Banku Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej

Nowa Umowa Kapitałowa (w skrócie NUK, z ang. *New Capital Accord*) oraz Dyrektywa w sprawie Wymogów Kapitałowych (w skrócie CRD, z ang. *Capital Requirment Directive*) wprowadziły obowiązek szacowania i utrzymywania przez banki tzw. kapitału wewnętrznego. Na grunt krajowy wyżej wymienione postanowienia zostały zaimplementowane poprzez obowiązujące od kwietnia 2007 roku zapisy Prawa bankowego oraz Uchwałę nr 4 KNB z dnia 13.03.2007 roku .

Zagadnienia związane z kapitałem wewnętrznym należą do II Filara NUK. Kapitał wewnętrzny można zdefiniować jako ustalany przez bank periodicznie kapitał, mający na celu pokrycie wszystkich zidentyfikowanych materialnych rodzajów ryzyka występujących w działalności tego konkretnego banku.

Intencją wprowadzenia do zarządzania bankiem kategorii kapitału wewnętrznego było ściślejsze powiązanie specyfiki i poziomu ryzyka bankowego występującego w konkretnym banku z poziomem jego funduszy własnych. Stąd w Nowej Umowie Kapitałowej pozostawiono w ramach Filara I ściśle określone zasady wyliczenia kapitału regulacyjnego (na pokrycie ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego), natomiast w ramach Filara II przewidziano stworzenie przez konkretne banki własnych modeli szacowania dodatkowych wymogów kapitałowych na ryzyka inne niż objęte Filarem I. Władze nadzorcze dopuszczają dowolność w tworzeniu modeli szacowania kapitału wewnętrznego, jednak funkcjonowanie i adekwatność tych modeli objęte będą oceną nadzorczą w ramach inspekcji w bankach.

Kapitał wewnętrzny stanowi sumę wymaganego kapitału regulacyjnego z Filara I oraz dodatkowych wymogów kapitałowych na pokrycie ryzyk nieujętych oraz nie w pełni pokrytych w Filarze I.

Oszacowaniu kapitału wewnętrznego tj. zweryfikowaniu wymogu regulacyjnego oraz wyliczeniu ewentualnych dodatkowych wymogów służy przedmiotowa procedura „Wewnętrzny proces oceny adekwatności kapitałowej Banku Spółdzielczego w Ostrowi Mazowieckiej”.

Bank w myśl art. 128 Prawa bankowego zobowiązany jest utrzymać fundusze własne na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących pozycji:

1. suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie (wymóg regulacyjny z Filara I),
2. oszacowana przez bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny),
3. współczynnik wypłacalności na poziomie co najmniej 8%.

Prawo bankowe zobowiązuje też bank do regularnych przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego w celu zapewnienia , że proces ten jest kompleksowy i odpowiedni do charakteru, skali i złożoności działalności banku.

Model przyjęty przez bank opiera się na opisanym i rekomendowanym przez nadzór bankowy w dokumencie DK/8/BS podejściu opartym na minimalnym wymogu kapitałowym (8%) wynikającym z Filaru I. Podejście to zmierza do oszacowania, jakiego dodatkowego kapitału

może wymagać uwzględnienie tych rodzajów ryzyka, które nie są pokryte lub nie są w pełni pokryte przez minimalny wymóg kapitałowy (8%) wynikający z Filaru I i zastosowania odpowiednich narzutów z ich tytułu.

Ważne na etapie wdrażania procesu oceny adekwatności kapitałowej jest zidentyfikowanie ryzyk występujących w działalności banku. Ryzyka zidentyfikowane w działalności zostaną bowiem objęte procesem ICAAP. Zidentyfikowanie ryzyka w działalności nie oznacza automatycznie jego istotności. Natomiast istotność danego ryzyka nie zawsze skutkuje automatycznym obliczeniem dodatkowego wymogu kapitałowego celem pokrycia tego ryzyka.

Tak więc budowa modelu ICAAP rozpoczyna się od identyfikacji ryzyk występujących w działalności danego banku. Ryzyka zidentyfikowane są okresowo badane pod kątem swojej istotności dla banku. Istotność ryzyka jest określana w stosunku do ustalonych przez bank kryteriów (jest to kwantyfikacja ryzyka tj. przełożenie ryzyka na konkretne wartość/wskaźniki). Ryzyko uznane za istotne jest uwzględniane w rachunku kapitału wewnętrznego.

W przedmiotowej procedurze, jako zidentyfikowane w działalności Banku Spółdzielczego w Ostrowi Mazowieckiej uznaje się następujące ryzyka:

1. ryzyko kredytowe,
2. ryzyko rynkowe,
3. ryzyko operacyjne,
4. ryzyko koncentracji zaangażowań (w tym: koncentracji dużych zaangażowań, koncentracji w sektor gospodarki, koncentracji przyjętych form zabezpieczenia, koncentracji zaangażowań w jednorodny instrument finansowy),
5. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej (w tym: przeszacowania, bazowe, opcji klienta, krzywej dochodowości),
6. ryzyko płynności,
7. ryzyko wyniku finansowego,
8. ryzyko kapitałowe (w tym: koncentracji funduszu udziałowego, koncentracji dużych udziałów),
9. ryzyko cyklu gospodarczego,
10. ryzyko strategiczne,
11. ryzyko utraty reputacji,
12. ryzyko transferowe,
13. ryzyko rezydualne,
14. ryzyko modeli.

Spośród wyżej wymienionych ryzyk zidentyfikowanych w działalności Banku - ryzyka wymienione w punktach od 1 do 6 uznaje się za istotne w sposób aprioryczny i automatycznie przystępuje się do oszacowania adekwatności posiadanych kapitałów do skali tych ryzyk i ewentualnego wyznaczenia dodatkowego wymogu kapitałowego. Pierwsze trzy z nich tj. ryzyko kredytowe, rynkowe, operacyjne to ryzyka objęte minimalnym wymogiem kapitałowym w ramach Filaru I. W procesie oceny adekwatności kapitałowej ICAAP dokonuje się jedynie weryfikacji, czy minimalne wymogi z Filaru I w pełni pokrywają występujący w Banku poziom tych ryzyk. Kolejne trzy punkty tj. ryzyko koncentracji, stopy procentowej w księdze bankowej oraz ryzyko płynności są ryzykami nieuwzględnianymi w obliczaniu nadzorczych (regulacyjnych) wymogów kapitałowych w Filarze I. Jednak z racji znaczenia tych ryzyk w działalności bankowej potwierdzonego praktyką bankową,

doświadczeniami nadzorczymi i doskonałym rozpoznaniem w literaturze przedmiotu – ryzyka te również w sposób aprioryczny traktowane są w procesie ICAAP, jako ryzyka istotne.

Ryzyka wymienione w punktach od 7 do 14 dla uznania ich za istotne w działalności Banku muszą spełnić przyjęte w Procedurze kryterium istotności. W przypadku jego spełnienia i uznania danego ryzyka za istotne następuje oszacowanie pokrycia danego ryzyka w kapitale.

Bank Spółdzielczy w Ostrowi Mazowieckiej **ryzyko kredytowe oraz ryzyko koncentracji zaangażowań** bada metodą przyjętych wewnętrznych limitów i wskaźników oraz limitów wynikających z ustawy Prawo bankowe. Raz na rok wykonywany jest monitoring wszystkich kredytów zabezpieczanych hipotecznie i przeprowadzana jest analiza ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

Ryzyko rynkowe ograniczone jest jedynie do **ryzyka walutowego**, które badane jest metodą wartości zagrożonych (VaR).

Kwartalnie przeprowadzana jest analiza **ryzyka operacyjnego** polegająca na monitoringu i wycenie incydentów, które wystąpiły w danym okresie i naraziły lub mogły narazić Bank na straty.

W zakresie **ryzyka stopy procentowej** badane są wskaźniki niedopasowania terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmianę stóp procentowych (tzw. luka) oraz na ryzyko bazowe uwzględniające nierównomierne zmiany oprocentowania aktywów i pasywów. Wykonywany jest również, w okresach sprawozdawczych, test warunków skrajnych, który teoretycznie zakłada max zmianę stóp procentowych. W przypadku naszego Banku przyjmuje się 2 pp. Wyznaczone zostały także wewnętrzne limity zmiany dochodu odsetkowego oraz poziomu strat na funduszach własnych.

Zgodnie z Uchwałą Nr 9 KNB, w celu oceny skuteczności zarządzania **ryzykiem płynności** Bank Spółdzielczy w Ostrowi Mazowieckiej, posiadający sumę bilansową powyżej 200 mln zł, zobowiązany jest do wyliczania nadzorczych miar płynności krótkoterminowej. Analizowane są: współczynnik płynności krótkoterminowej, współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi, współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnym. Wykonywana jest co miesiąc analiza luki płynności polegająca na zestawieniu niedopasowania terminów zapadalności i wymagalności aktywów i pasywów. Dodatnia luka płynności, jaką posiada Bank, wskazuje na utrzymywanie się nadwyżki płynności. W zakresie analizy ryzyka płynności oceniane są także wskaźniki stabilności bazy depozytowej Banku.

Pozostałe zidentyfikowane ryzyka, nie są na chwilę obecną uznane za istotne i Bank nie określił dla nich metodologii oceny.